

1.6.2021

Työ ja elinkeinoministeriö
Kirjaamo
kirjaamo@tem.fi, aluekehitys@tem.fi

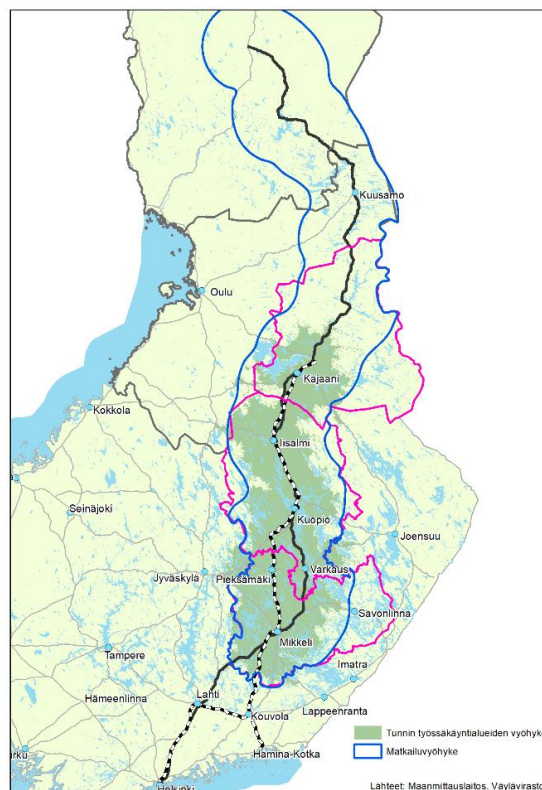
Kirjeenne 9.3.2021 VN/6528/2021, VN/6528/2021-TEM-1

Alustava hankesuunnitelma: Viituskäytävä - kumppanuudella kehittyvä kasvuvyöhyke

Viituskäytävän visio: Uusi elinvoimainen ja menestyvä kasvuvyöhyke lisää koko Suomen hyvinvointia

Kaupunkikeskusten helminauha, itäisen Suomen halkova matkailukohteiden ketju ja kestävä yhdyskuntakehitystä tukevat liikenne- ja viestintäpalvelut mahdollistavat monipaikkaisen ja sujuvan arjen, kehittyvän kestävän matkailun sekä uudet investoinnit ja työpaikat valtatie 5 ja Savon radan muodostamalla Viituskäytävä -kasvuvyöhykkeellä. (alustava visio)

Viituskäytävän kasvuvyöhyke on Etelä-Savosta Kainuuseen ulottuva valtatie 5 ja Savon radan muodostama kehittämisvyöhyke sekä edelleen Kainuusta Pohjois-Pohjanmaan kautta Lapin Sodankylään jatkuva valtatie 5 vyöhyke.

Viituskäytävä yhdistää maakunnallisesti tunnistetut kehittämisvyöhykkeet (esim. Varkaus-Kuopio-lisalmi) ylimaakunnalliseksi kokonaisuudeksi ja yhteistyöverkostoksi 4-5 maakunnan alueella.

Itäisessä Suomessa ei ole entuudestaan näin laajaa kehittämisvyöhykettä ja yhteistyöverkostoa. Uutta on myös valtatie ja radan kehittämispotentiaalien yhdistäminen, mikä mahdollistaa aluekehityksen vihreän siirtymän sekä kestävä aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kokonaisvaltaisen kehittämisen. Valtatie ja radan yhdistelmä luo paremmat edellytykset kestäville matka- ja kuljetusketjuille sekä kestävä saavutettavuuden parantamiseen.

Kasvuvyöhykkeen ydin on tunnin työssäkäyntialueiden helminauha valtatie 5 ja Savon radan käytävässä

Viitoskäytävän kehittäminen perustuu kahteen toisiaan täydentävään strategiseen näkökulmaan ja kokonaisuuteen.

Ensimmäisenä strategisena painopisteenä on **vahvistaa kaupunkien kestävien tunnin työssäkäyntialueiden toimivuutta**. Mikkelin, Pieksämäen, Varkauden, Kuopion, Iisalmen ja Kajaanin kaupunkien tunnin työssäkäyntialueet sekä autolla, bussilla että junalla mahdollistavat monipaikkaisen asumisen ja työssäkäynnin moneen suuntaan Viitoskäytävän kasvuvyöhykkeellä. Työssäkäyntialueisiin kuuluu myös joukko pienempiä kuntia, jotka sijaitsevat kaupunkien ”väleissä” ja ne vahvistavat vyöhykkeen toimivuutta omalta osaltaan ja omilla vahvuuksillaan.

Yrityksille vyöhyke tarjoaa toimivan työssäkäyntialueen ja laajemman alueen osaavien työntekijöiden saatavuuden näkökulmasta. Työvoimalle vyöhyke tarjoaa monipuolisia asuin- ja työmahdollisuuksia niin kaupungeissa kuin maaseutukunnissa. Viitosvyöhykkeellä asuu noin 410 000 asukasta ja sillä on noin 150 000 työpaikkaa. Elinkeinoissa ovat vahvasti edustettuina metsä-, metalli-, elintarvike- ja kaivannaisteollisuus sekä matkailu.

Toisena strategisena lähtökohtana on **matkailun kehittäminen erityisesti kestävä liikunnan ja matkaketjujen vahvistamiseksi**. Tavoitteena on löytää uusia toimintamalleja ja palveluita matkailun saavutettavuuden kehittämiseksi. Valtatie 5 Heinolan Lusista Sodankylään ja Savon rata Kouvolasta Kajaaniin kytkevät toisiinsa valtakunnallisesti merkittäviä luontokohteita ja matkailukeskuksia - itäisen Suomen järvisuudun pohjoisen kansallispuistoihin ja laskettelukeskuksiin. Matkailukohteiden kestävä saavutettavuus sekä toimivat matkaketjut ovat koko Suomen matkailun kansainvälisen kehittämisen ja kilpailukyvyyn kannalta tärkeitä menestystekijöitä ja tällä hetkellä kriittisiä kilpailutekijöitä.

Viitoskäytävä -kehittämishanke edistää ja toteuttaa mukana olevien maakuntien (Kainuu, Pohjois-Savo, Etelä-Savo) sekä kaupunkien ja kuntien strategisia suunnitelmia ja ohjelmia.

Tekemiseen puhtia työpaketeilla

Hankkeen painopisteet ovat kehittäjäverkoston toiminnan käynnistämisessä ja sisäisen yhteistyön vahvistamisessa sekä olemassa olevien mahdollisuuksien hyödyntämisessä, elinvoimaisuuden vahvistamisessa, kestävässä uudistumisessa ja vaikuttavan tekemisen jatkuvassa parantamisessa valituissa painopisteissä ja laajemminkin. Hanke koostuu seuraavista **kolmesta työpaketista**:

1. Viitoskäytävän kehittäjäverkoston toiminnan käynnistäminen ja yhteisten tavoitteiden asettaminen

Hankkeeseen ovat sitoutuneet laajasti Viitoskäytävän kaupungit, kunnat ja maakunnat sekä Etelä-Savon ja Kuopion alueen kaupapakamarit. Toimijat muodostavat yhdessä kehittäjäverkoston, joka on sitoutunut työskentelemään kehityskäytävän vision saavuttamiseksi. Hankkeen valmistelun yhteydessä valitut strategiset näkökulmat, työssäkäyntialueiden vahvistaminen ja matkailun saavutettavuus, **ovat saaneet laajaa kannatusta verkoston jäsenten keskuudessa.**

Toimijat ovat tehneet yhteistyötä aiemminkin eri kokoonpanoilla ja erilaisten hankkeiden edistämiseksi. Esimerkkejä tällaista ovat mm. Viitostie ry ja matkailutieorganisaatiot. Uutta aiempaan verrattuna on verkoston laajuus sekä vyöhykkeen kokonaisvaltainen kehittäminen valittujen strategisten näkökulmien kautta. Hankkeessa vahvistetaan toimijoiden yhteistyötä ja haetaan uusia kumppaneita verkostoon. Valittujen strategisten näkökulmien kehittäminen yhdessä edellyttää uudentyyppistä toimijoiden organisoitumista, mikä työpaketin 1 keskeinen tavoite. **Hankkeessa kehittäjäverkoston toiminta organisoidaan ja verkostolle perustetaan kehittämistä ohjaava ja koordinoiva ohjausryhmä / neuvottelukunta.**

Vyöhykkeen laaja-alaisuus, useammat työpaketit, osallistujien lukuisuus ym. edellyttävät hankkeen hallitsemiseksi toimivaa, monipuolista, reaaliaikaista ja interaktiivista työskentelykanavaa. Kehittämistyön tueksi ja ideointia varten **hankkeessa hankitaan digitaalinen / interaktiivinen työskentelyalusta.**

Kehityskäytävän kullakin kaupungilla ja kunnalla sekä toimijalla on omat vahvuutensa, joihin elinvoiman kehittäminen voi tukeutua. Kuntien vahvuudet pitää nähdä vyöhykkeellä toisiaan vahvistavina, ei kilpailuvaltteina toisiaan vastaan. Vahvuuksien tunnistamisen ja näihin perustavan oman roolin löytäminen osana Viitoskäytävän verkostoa ja strategian toteuttamista tukee koko käytävän myönteistä kehitystä. Yhdessä toimimalla tavoitteena on luoda entistä vahvempi Viitoskehityskäytävä ja samalla tuoda lisäarvoa koko Suomelle. **Hankkeessa tunnistetaan aluksi kunkin toimijan vahvuudet ja rooli kehityskäytävän vision saavuttamisessa sekä asetetaan näihin pohjautuen yhteiset tavoitteet koko vyöhykkeen kehittämiseksi.** Tarkastelujen ja tavoitteiden asettamisessa painopisteinä ovat jo hankkeen valmisteluvaiheessa valitut strategiset näkökulmat; 1) Kaupunkiseutujen työssäkäyntialueiden vahvistaminen 2) Matkailukohteiden saavutettavuus kestävin matkaketjuin. Strategiset näkökulmat täydentävät toisiaan erityisesti kestävä liikennejärjestelmän kehittämisen näkökulmasta.

2. Kaupunkiseutujen työssäkäyntialueiden vahvistaminen

Kehitetään monikeskuksiseen Mikkeli-Pieksämäki-Varkaus-Kuopio-lisalmi-Kajaani aluerakenteeseen perustuvaa kasvuvyöhykettä, joka luo investointimahdollisuuksia, edistää työvoiman liikkuvuutta sekä kestävien liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittymistä. Edistetään kestävien tunnin työssäkäyntialueiden toimivuutta ja muodostumista. Vahvistetaan kasvuvyöhykkeen keskuskaukujen ja ympäröivän maaseudun vuorovaikutusta siten, että ne kehittyvät kestävästi ja

toisiaan tukevasti. Kestävää monipaikkaista asumista ja työn tekemistä edistetään hallinnonalojen ja yksityisten yritysten yhteistyönä.

Hankkeessa laaditaan MAL-ajattelua soveltaen (vyöhykkeen laajuus huomioiden) sekä Kuopion seudun MAL-sopimusta täydentäen koko kehittämisvyöhykettä koskeva suunnitelma vyöhykkeen kestävän kehittämisen tueksi. Suunnitelman pohjaksi tunnistetaan meneillään ja valmisteilla olevat kehittämishankkeet, jotka liittyvät tähän strategiseen näkökulmaan. Suunnitelmassa keskitytään etsimään toimijoille yhteisiä toimenpiteitä esim. kuntien maankäyttö ja liikennejärjestelmä sekä toimijoiden yhteistyötä edellyttävät toimenpiteet. Lisäksi tarkastellaan koko vyöhykettä koskevia toimenpiteitä, esim. kestävän liikkumisen edistäminen vaihtoehtoisten polttoaineiden jake-luverkostoa kehittämällä. Mahdollisuuksien mukaan näistä koko vyöhykettä koskevista toimenpi-teistä laaditaan tarkemmat suunnitelmat, joiden toteuttamiseen toimijat sitoutetaan. Toimijaver-kosto **etsii välineet ja resurssit** suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamiseen.

Toimenpiteiden toteuttaminen voi edellyttää myös verkoston ulkopuolisten toimijoiden osallistu-mista (esim. valtio) toteutukseen. Hankkeen jälkeen kehittämisverkosto **käy keskusteluja** hank-keen aikana ja sen jälkeen näiden toimijoiden kanssa.

Hankkeessa tuotetaan myös viestintä- ja markkinointimateriaalia, jolla lisätään Viitoskäytävän tunnettavuutta ja nostetaan esiin sillä olevia mahdollisuuksia elinkeinoelämälle. Markkinointima-teriaali pohjautuu toimijoiden jo olemassa oleviin strategisiin linjauksiin (mm. Älykkään erikoistu-misen strategiat).

3. Matkailukohteiden saavutettavuus kestävin matkaketjuin

Hankkeessa vahvistetaan matkailun kestävää kilpailukykyä kehittämisvyöhykkeellä. Matkailu ja matkailun kehittäminen on mukana lähes kaikkien kehittämisvyöhykkeen maakuntien ja kuntien strategioissa. Yhteisenä haasteena kehittämisessä on matkailukohteiden saavutettavuus ja erityi-sesti toimivien ja kestävien matkaketjujen puute. Matkailun saavuttavuus ja matkaketjut -kehit-tämispolku -julkaisussa (Väylävirasto 8/2019) on todettu, että ydinhaaste on se, etteivät matkaili-joiden matkaketjut ole tarpeeksi kenenkään vastuulla. Kehittämisvyöhykkeen toimijat, kunnat ja maakuntien liitot, ovat keskeisessä roolissa niin matkailun kuin liikennejärjestelmän kehittämi-nessä. Kehittämisverkoston kautta toimijoiden välille muodostuu nykyistä paremmat mahdolli-suudet yhteistyöhön ja kehittämisen koordinointiin.

Viitoskäytävä muodostaa maantieteellisesti laajan matkailualueen, jolla matkailun saavutetta-vuus perustuu Savon rataan ja valtatie viiteen sekä alueellisiin lentoasemiin. Yhtenä haasteena on matkaketjujen jatkuvuus em. liikenneverkkoihin liittyvistä solmupisteistä alueella hajallaan sijaitseviin matkailukohteisiin sekä eri liikennemuotoja yhdistävät matkaketjut. Näin ollen yhtei-set toimintamallit ja ratkaisut sekä niiden pilotointi auttavat kaikkia vyöhykkeen toimijoita sekä matkailutoimijoita koko maassa. Kehityskäytävä tarjoaakin hyvän pilotointiympäristön uusille rat-kaisuille, joita **hankkeessa etsitään ja löydetään**.

1.6.2021

Hankkeen aikataulu

Hanke toteutetaan ajalla 1.10.2021-31.12.2023

Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Hankkeen kokonaisbudjetti on 750 000 €, josta tuen osuus on 600 000 €.

Verkoston omarahoitusosuus on 150 000 €, jonka kattamisesta verkostoon kuuluvat toimijat sopivat erikseen. Omarahoituksen jakamisen lähtökohtana on, että kaikki verkostoon kuuluvat osallistuvat sen kattamiseen jollakin rahoitusosuudella.

Emäntäorganisaatio / hankkeen hallinnoija

Emäntäorganisaationa toimii Pohjois-Savon liitto.

Lisätietoja

maakuntainsinööri Patrick Hublin puh. 044 7142 683 tai patrick.hublin@pohjois-savo.fi.